

סוף זמן קריש

עש"ק נצבים

9:11

עש"ק יולך 9:13

מאן דלא קרי קריש בענתיה
בגדיו הוא כל ההוא יומא
(הדוק בלשון קריש)

בי"ה

מבנינו ייגלה התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת נצבים
מס ביצה כח. עד ל.

פרשת יולך
מס ביצה ל: עד לא.

תנ"א וא מן לעתה רב"י נחוראי
ואו אה אפ"ק לטב"קמ"ק אן ארבע חות"ק
מחבר רבינו שליט"א בסיום ספר קידושין

כ"ו אלול תשס"ח

נצבים

שנה י' גליון מ"ו (תל"ז)

הקב"ה פורנו בין האומות

ההשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה"א שמה, לכאורה וכי לא ידענא שהש"ת עשה זאת ולמליל אשר הדיחך ה"א שמה, רק עש"י אורך הגלות יכולין לטעות שיש דרך חטב נגד הגלות ושאפשר להגאל מעצמן חלילה ע"י גאולת מושיפות, בעונותינו הרבים זה עכב את הגאולה ומכבר היינו עומדין אחר ביאת המשיח לולי הצרה הזאת הגאולה הוויפת שסימאה ענינהם ולכן של הכלל ישראל, והכתוב אומר שיבוא זמן שיתשוב אל לבבך שגלות עשה הש"ת והוא לבדו יבוא לגאולנו ואלא לא אחר, ח"ש והשבות אל לבבך בכל הגוים שתדע אשר הדיחך ה"א שמה שזה עשה הש"ת וצריך להיות בגולה מפורד אברע כנפות הארץ עד אשר יהא כן רצונו יתברך שכן הוא הציווי ואי אפשר לאדם לשנותו ורק ושב ה"א את שבתך הוא ואין בלתך.

דברי יואל

אופן קיום כל התרי"ג מצוות

לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה וכו' לא מעבר לים הוא. י"ל דאיתא בגמ' (עירובין י"ג.) נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא משנברא ועכשיו שנברא יפשוש במעשיו, ופי' המהרש"א הלשון נמנו וגמרו דהיינו שמנו העשין והלית רמ"ח עשין ושס"ה לית שהלית מרובין והעשין מועטין ונמצא שהאדם קרוב להפסד מלשכר לכן טוב לו שלא נברא יע"ש, אולם באמת יש בזה כמה עניינים שעד"ז הוא באמת לטובה שגם העשין מרובין, דהנה במצוה אמרו"ל חשב לעשות מצוה וכו' ואמרו"ל וזה"ל בקדושת יו"ט פי' אני ישנה גימ' סס"ה אבל ולכי ער במחשבה אפשר לקיים הכל דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ונמצא שוב ע"י המחשבה והעשין מרובין, גם יש דרך ונשלמה פריש שפתינו דיש כמה מצות שאין נהנין לגמרי בזה"ז בומן שאין ביהמ"ק קיים כמצות התלויות בארץ וכהנה רבים שאינן ביד האדם כלל שעו"א כל הלומד תורת עולה כאילו הקריב עולה שמקיימין אותן בפה ונשלמה פריש שפתינו אם הפה מקושר עם הלב באמת בפין ובלבבך, גם ע"י שמוכין את הרבים דזכות הרבים תלו בו, נמצא שיש כמה אופנים שעל ידיהם הוא שוב לטובה.

זה שאמר הכתוב כי המצוה הזאת גוי לא נפלת היא ממך וגוי אף שישנם עצה להתגלגל עוה"פ כדי שיקיים המצוה וע"ז מי יודע רוח בני"א העולה למעלה שצריך לעלות למעלה ולחזור עוה"פ בגלגול, ולא מעבר לים הוא היינו שיש מצות התלויות בארץ וא"י לקיימם בזה"ז, אבל הכ' אומר שלא כן הוא ואפשר לקיים הכל כי קרוב אליך הדבר מאלו בפין ובלבבך דאלו המצות שא"א כלל לקיימם אפשר בדרך ונשלמה פריש שפתינו וגם אפשר ע"י המחשבה שבלב וגם לעשותו ע"ד שאמור ועשית אוהרה לבי"ד שיעשוך שע"י שמביאין את זולתו לקיום המצוה נקרא ועשית ועד"ז הוא לעשותו ע"י כל אל הדורכים הוא שוב לטובה.

דברי יואל

עינו למטה ולבו למעלה

אתם נצבים היום כלכם לפני ה"א. נראה לפרש עפ"י דברי הספר הישר שהאדם הולך בקומה זקופה משאי"כ שאר הברואים זה מורה שהאדם צריך שיראה תמיד למעלה ויהי' דבוק בשכלו להקדוש ב"ה. וזהו שאמר הכתוב אתם נצבים וגו', ממה שאתם נצבים ועומדים בקומה זקופה, זה מורה ובה שאתם צריכים להיות לפני ה' אליקים.

בנות הלב

הסתכלות רעה פוגם מאור

ותראו את שקציהם וגו', פן יש בכם שורש פרה ראש ולענה. כח הראיה גדול, וסיפירו מנשים צדקניות שכיסו פני ילדיהם כשהולכים לבית הספר שלא יראו דבר טמא, וכן שכן שההסתכלות בעבודה זרה פוגמת מאד. והו שאומר הפסוק, היות ותראו את שקציהם, לכן יש לחשוש פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה.

בבעת שאל

יש לו רצון אמיתי

לא בשמים היא לאמר וגו', כי למי שרוצה בכל לבו להתדבק בתורה שאף אם הי' בשמים הי' מחפש אחר"י כמי שר"י ז"ל על לא בשמים היא וכו', אליו היא קרובה באמת.

חידושי הרי"ם

החזקת לומדי תורה

לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה וגו'. כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו. נראה לפרש דהנה יש בני אדם בעלי משא ומתן שאין ביכולתם לעסוק בתורה, וצריכין לדעת שגם המה יכולין לגשת אל הקדוש ולקנות חלק בהתורה הקדושה מתוך שיתמכו ידי הת"ח הישגים על התורה, ובהו יכו לחלק בהתורה הקדושה. וזה שאמר, לא בשמים היא, שלא יחשבו בעלי המלאכה שנתורה רחוקה מהם כגבוה שמים על הארץ, כי קרוב אליך הדבר מאד, שקרוב להם לזכות בהתורה ע"י "מאד" זה הממון כמו שכתוב בכל "מאדך", דע"י שיתנו ממונם ללומדי התורה מתקריבים להתורה.

עשרת ישועה

הקב"ה אינו מקבל שוחד

והי' בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו וגו' למען ספות הרוה את הצמאה. שמעתי מכ"ק בעל קדושת יו"ט ז"ע הוא הי' אומר לפרש מקרא קודש הני"ל כי יש רשעים עוברים על כל התורה ועושים צדקה לעניים וחושבים כי בזה יזכו לעוה"ב אבל לא כן הוא וזה בכלל מ"ש באבות שאין לפניו מקח שוחד, ובעל כ"ס פי' בזה אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד עושה משפט יתום ואלמנה כלומר שלא יקח שוחד מזה האיש שעושה משפט יתום ואלמנה, וזה הכוונה והתברך בלבבו הרשע יתברך בלבבו באומרו למען ספות הרוה את הצמאה כי אתן להם לרעב לא יאבה כי לעשות אל "כל" דברי התורה והבן.

מגד ירחים

אוצר הגנוז

דעות הפוסקים באמירת פיוט מכניסי רחמים

המהר"ל מפראג ז"ע בספר נתיבות עולם נתיב עבודה פרק ה' ב' מ"א לומר פיוט מכניסי רחמים, שאין לנו עם המלאכים כלום כי אם ה' אלקינו שומע קול תפלה, וזה אחד מהר"י עיקרים, דלהב"א ית"ש לבדו ראוי להתפלל ואין ראוי להתפלל לזולתו, ואסור לנו לעשות אמצעי בנינו לבין הש"ת, וכן איתא בירושלמי בברכות פ"ט ה"א, אם בא לאדם צרה לא יצווח לא למיכאל ולא לגבריאל אלא לי' יצווח ואני עוזר לו מיד, ועיין בש"ת חתם סופר א"ח סימן קס"ו שכתב, דלדברי הגאון הג"ל גם פזמון מלאכי רחמים וסליחה י"ג מדות האמורות בחגיגה יש למנוע לאמרם, ומסיים בזה"ל, מ"מ אנו אומרים עם הציבור, הן א-ל-כבר ולא ימאס ודלוג עלי אהבה, אך מכניסי רחמים דרכי להאריך בנפילת אפים עד שיעיף ש"ן לשומר מיראי י"כ, ועיין גם מזה בקרבן נתנאל ספ"ק דר"ה, ובס' זכרון יהודה (מנחם האון המר"ם א"ש).

אמנם גדולי הפוסקים המליצו על התנהגות לאמרם, דאינו אסור אלא כשמתכוין לפעולתם ח"י שהם יענו ויעזרו, ובראשם בשבלי הלקט, שמביא ראה מוס' סנהדרין דלעולם יבקש אדם שיהו הכל ממניצין את כחו מלמטה ואל יהי לו צריך למלמעלה, ופי' רש"י שם ששיעוהו מלאכי הש"ת לבקש רחמים, וכן ממדרש שה"ש עה"פ השבתי אתכם וגו' אמרת נכסת ישראל למלאכי העומדים על שערי תפלה, הולכו תפלתו ודמעתו לפני הקב"ה ותהיו קבוצי יושר לפניו, ועלת יצחק ד"א סימן מ"ה הביא מוס' ע"ז דף י"ז בראב"ד שמים ארץ בקשו עלי רחמים, ובציוני ריש פ' בשלח הביא מאמר חז"ל שהלך כלב להשתטט על קברי אבות, וסיים וז"ל ומאמר זה יחסום פי המדברים שלא לומר מכניסי רחמים, ועיין גם בש"ת שמש צדקה שהאריך דאין שום חשש בזה, וכתב דאל ישנה מנהג הציבור ומביא בשם השע"ר אפרים שכתב דאפילו אם יבא אליהו ויאמר שנשנה מנהגינו לא נשבע לו ע"ש, וגם בש"ת מהר"י אסאד אחרת סימן כ"א מיישב המנהג ומסיים בזה"ל, וכן אהנו נוהגים כראבותינו עונים ואומרים באהבה יהי' חלקנו עם כל עובדי ד' המתפללים סליחות ואומרים פזמונים הג"ל עכ"ל, (ועיין שרי תמיד מערכת ר"ה סימן א' אות א., ובמבוא לסידור אוצר התפלות).

והנה השואל בש"ת חתם סופר הג"ל הקשה דלדעת המהר"ל מפראג ז"ע דאסור לבקש מהמלאכים שיעזרו טוב בעדניו כמו מתפלל אל אמצעי חלילה, אי"כ לכאורה יהי' לבקש מצדיקים שיתפללו בעדניו, יהי' אסור מטעם זה, והרי כל הספרים ספרי נביאים מלאים ותלך לדרוש את ה' להתפלל, וכתב ע"ז החתם סופר דבאמת המהר"ל בעצמו נזהר מזה וכתב מפורש דדוקא לבקש ממלאכים אסור, אבל מאדם מותר, ומבאר החת"ם דבריו, כי דרך המלך או אינו יוכל להטעים דבריו כראו, ויען ישראל לפנים ממלאכי הש"ת ואינם צריכים מליץ לפני אוהבם ית"ש והוא מקבל בסדר פנים יפות אפילו בלשון פלגים וגמגום, אי"כ המליץ הלוה אינו אלא קטנות אמונה חלילה, אך כל ישראל שותפים וגוף אחד ונפש אחד, וכאחד מצטער גם תבירו מרגיש עמו ומצטער, ועד"ז המתפלל על תבירו צריך שיתלה עצמו עליו, פ' שיראה שגם הוא חולה וכוון ששניהם מצער טוב יותר שיכנס הראש משיכנס הגול, ע"ד משל הת"ח הוא הראש, והמצטער שהוא עתה שרוי בדון הוא בבחינת רגל, טוב להכניס הראש כיון ששניהם בעלי דברים ולא כמליץ בעד אחד עכ"ל, והמהר"ם שיק באר"ח סימן רצ"ג כתב קצת בדרך אחד, דשורש הדבר הוא, דאין אנו מבקשים מהצדיקים שיתפללו בעדניו, אלא דאחד מן הדברים שראוי שיגרום רחמים וחסד, שאם העונש והרע מגיע גם על אחרים, שאינם ראוים לעונש, אז ראוי שיעשה לפנים משהו"ד, וע"כ הולכין לצדיקים ומודיעו צערם להם שיצטערו עמו, ואז כיון שאין הצדיקים ראוים לעונש שיצטערו, יהי' תשועה לו שבוכותם ירחם ה' ע"ש, (ועיין בהכותב בעין יעקב בסוף סי' עמודין, ובש"ת לבושי מדרי מדרת י"ד סימן קל"ב).

היקולא דידיקיא

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל
כ"ז אלול שנת תרמ"ו לפ"ק

הרה"ק ר' שלום אבדי"ק בעלזא זי"ע נולד בקי"ק בראדי, בשנת תקל"ט, לאביו הרב הגדול מו"ה אלעזר רוקח ז"ל, שהיה תלמיד מובהק של הגה"ק מרן חיים צאנער, מגדולי חכמי הקלויז דקי"ק בראדי. ולאמו הצדיקת מרת רבקה העני, בת הרב הגדול הצדיק המקובל מו"ה יהודא זונדיל רמרי"ז [ר"ת של רבי משה רבי זעליגס], מגדולי חכמי הקלויז הנ"ל.

וידוע כי הרב רבי [יהודא] זונדיל הנ"ל ישב פעם אחת בסעודת מצוה, בחברת רעים אהובים הרבנים חכמי הקלויז הנ"ל, ואמר להם: "הנה בחלום חזיון לילה ראיתי כי עתיד להולד לי בן, אשר יאיר לכל העולם בתורתו וצדקתו, אבל איני יכול להבין פשר הדבר, כי כבר זקנתי ובאתי בימים". ובאותו מעמד היתה בתו הצדיקת מרת רבקה העני הנ"ל, ופיה פתחה בחכמה ואמרה: "י"הא רעוא כי הילד הזה יצא מחלציי, וענו כולם ואמרו 'אמן'. ובאותה השנה ילדה את הרה"ק רב שר שלום זי"ע.

אמו של הרה"ק מבעלזא נישאת אחרי מות בעלה לנגיד אחד מבראד, ועל כן לקח אחיה הרב המאור הגדול הצדיק מו"ה ישכר בער רמרי"ז אבדי"ק סקאהל (בן הרה"מ מו"ה יהודה זונדיל הנזכר), את בנה הרב רבי שלום בהיותו ילד קטן לביתו הרממה, והוא גידלו ואימנו והדריכו בדרכי התורה, ואחר כך נתן לו את בתו הרבנית הצדיקת והחסידיה מרת מלכה לאשה.

וידוע בכל העולם מגודל צדקתה, כי היא הביאה אותו לכל הגדולות האלה, ומידה היתה לו זאת. כי בכל לילה עוררה אותו משינתו, ותאמר אליו: "קום שלום ממיטתך לעבוד עבודת הבורא, שא עיניך וראה כי כל בעלי המלאכות קמו כבר ממיטתם לעבוד את מלאכתם, קום גם אתה לעבוד עבודתך עבודת הקודש".

ומספור כי בכל לילה עשה עצמו לפני אנשי ביתו כי הוא הולך לחדרו לישן, והיא הורידה אותו דרך חלון החוצה, והלך לבית מדרשו של הרה"ק מו"ה שלומה לוצקער מגיד מישרים דקי"ק סקאהל, בעמח"ס דברת שלמה, ולמד שם אצלו כל הלילה. וקודם עלות השחר שב לביתו, והעלתה אותו אשתו דרך החלון – ואיש לא ידע מזה – ושכב על מטתו לישן מעט, והנה כמעט טרם סגר את עפעפיו קם חותנו הרב ממשכבו, ובראותו כי הוא ישן עוד חרה אפו עליו, וידפוק על הדלת ואמר לו: "עד מתי תשכב מתי תקום משנתך", והוא בגודל צדקו קם ממשכבו, וישב ללמוד עם חותנו. כה היה משפטו כל הימים.

וכן חותנו אמר לו פעם אחת כי אין ביכולתו עוד להחזיק אותו, ועל כן יעשה לו איזה משא ומתן. וכבר היה מוכן לנסוע לליפציג לקנות סחורה, ולקחה אשתו הרבנית את הנזמים והמרגליות שלה, ומכרה אותם, למען יוכל לשבת עוד איזה זמן ללמוד תורה.

פעם אחת אמר לו אחיו, הרה"ק מוריני לייבוש רוקי"ח ז"ל: "פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה, מאין בא לך כל השלימות הזה, הלא בימי עלומיני הייתי לומר יותר טוב ממך, ומה זה היה לך?!" ויען הרה"צ ז"ל ויאמר לו: "ידוע תדע אחי יקירי כי כאשר נעשיתי 'בר מצוה' בא אלי אא"ז הגה"ק מו"ה אלעזר מאמשטרדאם בחזיון לילה, והחליף את נשמותי, ומאז צלחה עלי רוח ה' ונהפכתי לאיש אחר".

בהיותו לומד אצל רבו הרה"ק [רבי שלמה לוצקער זצ"ל אבדי"ק סקאהל] בעל דברת שלמה, פתאום

האמיתי, (ויש אומרים לגילוי אליהו). וגמרנו בנינו להתחיל להיות נעור בלילות, ולעסוק בתורת ה'. והנה חבר אחד נפרד מאתנו אחרי עבור איזה מאות לילות, והחבר השני נפרד ממני אחרי עבור שמונה מאות לילות, כי כשל כוח הסבל ולא יכול עמוד. ואנכי נשאיתי לבדי.

בלילה האחרונה מן האלף לילות, היה רוח גדול וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים, ושיבר את כל חלונות הבית המדרש, וכבה הנרות. ומרוב פחד רציתי לילך לביתי, אך הרוח עצר בעדי מלכת. ומרות עצרי ויוגני התחלתי לבכות לפני השי"ת, וברוב עמל ויגון באתי עד ארון הקודש, ופתחתי את הארון וצעקתי מנהמת לבי לפני הבורא ברוך הוא, עד אשר ריחם ד' עלי והסער קם לדממה. ובא אלי איש אחד זקן ולמד עמי כל התורה כולה, וההלכה האחרונה אשר למד עמי היתה 'הלכות בית הכנסת'. [נסיים המהר"ש]: ואיך אמסור המלאכה הקדושה הזאת ביד איש אחר? האמינה לי אחי יקירי, כי אם היה לאל ידי הייתי בונה בעצמי ממסד על הטפחות [עיני מלכים-א ז' טו], רק השי"ת ידע כי כשל כוחי, אך מה שבכוחי לעשות הנני עושה בעצמי.

הרה"ק רבי ר' שמעון מיערסלוב בא לבעלזא אחר כלות הבנין של בית הכנסת, והוליד אותו הרה"ק לבית הכנסת לראות את הבנין. ומשמש הרבי ר' שמעון בידיו בכל מקום, ואמר: "טוב טוב". רק על מקום אחד החריש ולא אמר מאומה, ואמר לו הרה"ק: "בעת אשר עסקו הבונים במקום זה, לא הייתי בביתי". (דובר שלום)

הרה"ק ר' מרדכי מסלאנים זצ"ל סיפר בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל, שמי שמתפלל ומכוון פירוש מלות בלבד, בלי שום כוונה אחרת, יכול לזכות לרוח הקודש ולגילוי אליהו, ויתירה מזו [און נאך העכערס]. [שיח זקנים]

בעת אשר זוגתו [של הרה"ק מהר"ש מבעלזא] הרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה שבקה לן חיים, ועבור איזה עידינים, והתמרמר מאוד בבכיה עצומה. ושאל אותו הרה"ק [רבי שלום] מקאמינקא ז"ל תלמידו: "מה חדש היום פתאום שנתעורר בכח". והשיב לו בזה הלשון:

אני אומר להקב"ה, רבונו של עולם, אתה ידעת כי אם היה בכוחי להקים את מחברתי מעל הארץ ולהחיותה, לא היה שום דבר קשה לפני, ושום טירחה שבעולם ושום עבודה רבה ושום הוצאה, כל מה שהיה באפשרי שאעשה לא הייתי מעציר מלעשות, להקים אותה מעפרא ולהעמידה על מצבה. רק המניעה היה כי לא היה ביכולתי, אבל מצדי לא יבצר. אבל אתה כביכול שקראת אותך בשם 'בעל' לכנסת ישראל [כדכתב] [ישעיה נ"ד ה']: "בעלך עושדך", ואותו קראת בשם "אשת נעורים" (שם פסוק ו'), ואשת נעורים שלך שוכבת לעפרא, ואתה הלא יש בכוחך להקימה, ואין מעצור ואין מונע לאמרו מבלתי יכולת, ואיך תתאפק מלהקימה?

ומשיב לי השי"ת, אם הייתי אנכי מושלם ברצוני (הנקרא בלשון אשכנז 'צופרדיען') ממחברתי הכנסת ישראל, כמו שהיית אתה מושלם ברצונך ממחברתך [זוגתו], בודאי גם אני הייתי מקימה, אבל וכו'. ועל דא וודאי קא בכיטא, על תשובה זו שכביכול משיב לי, עכתי"ק. (דובר שלום)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נתעוררו בלבו רשפי אש החשק לנסוע להרה"ק הרבי מלובלין זי"ע לקבל מפיו תורה. ויגל את חפצו לפני רבו הנ"ל, ולא רצה רבו להסכים על זה. ואולם האש הקודש נשקה בקרבו וזיקי החשק התלקחו בקרבו לנסוע ללובלין, ועל כן הפציר מאוד ברבו להרשות לו על זה. ואמר לו רבו: "אם תיסע לובלינה אז אקח ממך כל השלימות אשר קיבלת אצלי", והוא מגודל חשקו לא השגיח על זה, ואמר לו: "אף על פי כן רצוני לנסוע שמה". ונסע ממנו. ובשובו הביתה מקהילת לובלין, הלך דרך ביתו של רבו הנ"ל, ועמד אז רבו אצל החלון, וכאשר ראה אותו אמר לאשתו הרבנית: "בואי וראי את תלמידי רבי שלום איך קרן אור פניו, ואור התורה נגה עלי ראשו".

מהר"ש זי"ע היה עוסק בבנין בית הכנסת בקי"ק בעלזא. פעם אחת עברו דרך עיר בעלזא אנשים סוחרים מעיר קריסניפאלי הסמוך לעיר הנ"ל, אשר היו בלבוב להגל מסחרם ושובו אז לביתם, ושלה הרה"ק את הגבאי שלו לאמר להם בשמו כי רצונו שיתעכבו פה עוד, ויסייעו להבנאים בבנין בית הכנסת.

האנשים ההם לא היו המחסידים שלו, וגם היו נחפזו מאוד לנסוע לביתם, עם כל זה פחדו ורעדו מדברי הרה"ק זצ"ל, ופקודתו שמה רוחם, והלכו לבית הכנסת ועשו שם איזה מלאכה. ואולם היה להם צער גדול מזה, כי רצו לנסוע לביתם, וכל רגע ורגע לשנה נחשבה להם, ובכל פעם שלחו לשאול את הרבי אם יכולים לנסוע, והוא שלח להם שיעשו את מלאכתם הלאה, והוא יודיע להם בעצמו מתי יגמרו את מלאכתם. אחרי עבור איזה שעות שלח להם שיוכלו לעשות דרכם הלאה. כבואם כברת ארץ רחוק מן העיר, רץ לקראתם איש אחד ואמר להם: "ידוע תדעו כי הנחר החולך שם עלה על כל גדותיו, ולפני שעה או שתיים נסע כומר אחד ונטבע בנהר, כי לא ידע להיזהר". ואז נכחו האנשים דעת כי רוח הקודש הופיע בבית מדרשו של הרה"ק זי"ע, ודבר ה' בפיו אמת.

פעם אחת ה" אחיו הגדול של הרה"ק ז"ל – הלא הוא הרב הגדול מו"ה לייבוש רוקח – בעיר בעלזא, כי נסע שמה לקיים 'כיבוד אב' היא אמו הצדיקת מרת רבקה העני, אשר היתה זרה בבעלזא אצל בנה הרה"ק ז"ל, ואז היה עוסק הרב בבנין הבית הכנסת. ופעם אחת ראה הרב רבי לייבוש את אחיו הרה"ק עומד ועובד בעצמו בחומר ובלבנים, וירע בעיניו הדבר ויוכיחו על זה, ואמר לו" הלא חו"ל אמרו [קידושין דף ע' ע"א]: "כיוון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור לעשות מלאכה בפני שלשה", ומדוע אתה עובר על דברי חו"ל?

וענה קדוש ישראל: אחי יקירי, ידוע תדע כי בהיותי בקי"ק סקאהל היו לי שני חברים מובהקים אשר למדנו יחדיו, וגילו לי מן השמים, כי אם האדם לא ינום ולא יישן אלף לילות ועוסק בתורה, אז יכול להגיע לשלימות

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה

אשר נתתה לי ה' ובמדרש (ב"ר פכ"ד ט"ו) אין ועתה אלא תשובה. ויש לפרשו בדרך רמז מוסר על פי מה שרמזו דורשי רשומות על הכתוב בריש הפרשה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה, ראשי תיבות בגמטריא מקו"ה. ועל דרך זה יתפרש הכתוב ועתה, שהוא לשון תשובה, הנה הבאתי, שמביא ראיה לתשובה מהני, את ראשית פרי האדמה, מן הכתוב ולקחת מראשית כל פרי האדמה, שבו נרמז ענין טהרה במקוה.

ויבאר על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (מס' ראש השנה) לפרש הגמרא (ראש השנה טו.) שופר של ראש השנה מצותו בשל איל, שופר רמז על הבעל התשובה על שם שצריך ליפות מעשיו ולשפרם. מצותו בשל איל, רצונו לומר שעיקר מצוה של בעל תשובה כשישוב מדרך הרעה שישוּב בימי בחורו כעודנו בתקופה וגבורתו, והוא מלשון (יהוה י"ג) ואת אילי הארץ לקח, שפירושו הוא כח וגבורה, ורומז על גבורת הבחורות, וכמו שדרשו חז"ל (עבודה זרה י"ט) אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש, ופירש"י כשהוא איש, כשהוא בחור ככתו, כלומר ממחר להכיר את בוראו קודם ימי הזקנה כאיש גבור. וכפוף, שצריך הבעל תשובה שישפיל את עצמו ויהיה כפוף, הלכוף כאגמון ראשו ונפשו כעפר לכל תהיה, והן הם עיקר מצות התשובה מעולה אשר בה יגיע הבעל תשובה אל המדרגה העליונה. אמנם אף אם שב בימי זקנתו בתשובה שלימה בכל לבו תשובתו מקובלת. ועל זה נאמר (תהלים צ"ג), תשב אנוש עד דאך, רצונו לומר עד הזמן שאדם נדאך ונחלש, אף על פי כן הוא אומר שוב בני אדם. ועל זה אמרו חז"ל (קידושין פ"ג) ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו רשעתו. וזה שאמר ובדיעבד כל השופרות כשרין בין פשוטים בין כפופים, פירוש אפילו אינו של איל ואינו כפוף, כולם אפילו מי שאינו שב בבחורות כשהוא בתקופה ובגבורתו, רק המתין בתשובה עד צאת זקנתו נכזות כח גבורת הבחורות. וגם כח גבורת היצר הרע חלף והלך לו, אפילו הכי תשובתו תשובה, עכ"ל.

ובדרך זה יל"פ מה דתנינן (שלהי מס' יומא) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (יהוה י"ג) מקוה זורקתי עליכם מים טהורים ואומר (ירמיה י"ג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב מה שמדמה טהרת המקוה לטהרת ישראל על ידי הקב"ה. אך ביאור הענין דהנה הטבילה במקוה מטהר את האדם מטומאתו, ואף אם נטמא האדם לזמן רב וטבל עצמו אחר כמה שנים גם כן עולה מטומאתו, ולא עוד אלא אף אם שבמשך הזמן מעת שנטמא בראשונה, טימא עצמו שנית ושלישית וכך ניתוסף לו כמה פעמים טומאה על טומאתו, עם כל זה כאשר הוא טובל עצמו במקוה ברגע אחד הוא עולה מכל טומאתו, ומי שנטמא הרבה פעמים אינו צריך טבילה יתירה ממי שנטמא רק פעם אחת, ולכולם טבילה אחת מעלה אותם מטומאתם ונטהרו. והכי נמי הוא ענין התשובה דמועיל למי שעשה עבירה פעם אחת ושב תיכף או לאחר זמן רב, דתמיד מועיל לו התשובה, ואפילו היה רשע גמור כל ימי חייו, ובכל יום ויום הוסיף רשעה על רשעתו, אם עשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו רשעתו, והתשובה מועיל לו לכפר על עוונותיו. וזה שמדמה טהרת הקב"ה לטהרת המקוה, מה מקוה מטהר את הטמאים, ובטבילה אחת עולה לו טומאתו גם טומאה של כמה שנים שנשרש בו, אף

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת תבא שנת תשס"ח לפ"ק
נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הקב"ה מטהר את ישראל, ואף אם ל"ע נשרש בחטא רבות בשנים לא יאמר האדם לנפשו נואש, כי תמיד הקב"ה מקבלהו בתשובה.

ויל"פ מה שאומרים בפיית חפלת מוסף לימים נוראים, באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט, וצ"ב איזה פתחון פה יש לנו להגיד בזמן שאין מליץ יושר. אכן י"ל דהנה ענין המקוה הוא חוק בלי טעם, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות מקואות פ"א ה"ב) הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא, שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא גזירת הכתוב הוא. וזה שאמר באין מליץ יושר מול מגיד פשע הבא לקטרג, דבשלמא מי שחטא פע"א או שתיים, אמר הקב"ה יעשה תשובה לפני ויתכפר, אבל מי שנשרש בחטאו שנים רבות על זה אומר המגיד פשע שחלילה לא יועיל לו התשובה, לזה תגיד ליעקב דבר ח"ק ומשפט, להזכיר ענין המקוה שהוא חק, דכמו שהמקוה מטהר אפילו היה כל ימיו בטומאה חמורה, כמו כן הקב"ה מטהר אפילו היה כל ימיו בעבירה, ותמיד יכול לחזור ולשוב אל השי"ת בתשובה.

ועל פי זה יל"פ מה שכתב המגן אברהם (א"ח סימן תר"ו סק"ה) הטעם שטובלין במקוה ערב יום כיפור, משום תשובה. ועמדו המפרשים מהו הענין שצריך לטבול במקוה משום תשובה. ולפי דרכינו יובן כי בבא הימים הקדושים ואנו עושים חשבון הנפש איך עברו ימי חיינו, כמה חטאנו נגד הבו"ע בקלות ובחמורות, ונחרד לב האדם איך היינו נשרשים בחטא זה רבות בשנים ולא שמנו על לבנו לשוב אל בוראינו, ובערב יום כיפור כאשר האדם רוצה לשוב בתשובה הוא מדמה בנפשו כי ח"ו אבדה תקותו מאחר שחטא כל כך שנים נגד הבו"ע ומי יודע אם יהיה לו תקומה ח"ו שיוכל עוד לטהר עצמו לשוב ולכבש הנשמה לפני השי"ת הלא כל כך שנים חטא נגד ה', ולזה טובלין במקוה, להורות ענין זה דכמו המקוה מטהר את האדם אף מן טומאה של זמן רב שנשרש בו האדם, כך הקב"ה מטהר את ישראל אף אם נשרשו ח"ו בחטא רבות בשנים.

ובדרך זה יש לומר **טעם נכון על מנהג הסיידים ואנשי מעשה אטבול במקוה ביום ראש השנה לפני תקיעת שופר, אף שכבר טבלו בבוקר לפני התפילה,** וטעמא בעי. אמנם לפי האמור יש לומר דהנה הרמב"ם כתב (הלכות תשובה פ"ג ה"ב) בטעם תקיעת שופר שהוא להתעורר לתשובה. אך האדם מתבונן לעצמו הלא עונותיו רבו מלמנות וחטאתי עצמו מספר וכמשא כבד יכבדו ממני, ואני אנה אני בא לבקש סליחה מחילה וכפרה אחר שנשרשתי בחטא במשך כל השנה, ולזה הולכים לטבול במקוה קודם תקיעת שופר, להורות דתמיד בכל עת ובכל זמן מועיל התשובה, ואף שנתעורר האדם עכשיו משינת הזמן, ימינו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים.

וזה שרמז הכתוב על ימי התשובה, כאשר מתכוננים לימים הקדושים אשר מלך במשפט יעמיד

ארץ, הכל גלוי וידוע לפניו והוא בוחן לבבות ביום דין, והוא יודע כל דיבור ומעשה ואפילו מחשבה קלה שעשו נגד רצונו יתברך, וחיל ורעדה יאחזון מי יודע אם יקבלנו בתשובה מאחר שנשרשו בחטא, לזה אמר ועתה, הוא לשון תשובה, הנה הבאתי ראיה לתשובה מהני אפילו אם נשרשו בחטא רבות בשנים, מראשית פרי האדמה, הא דכתוב ולקחת מראשית כל פרי האדמה, שבו נרמז הטהרה במקוה, דכמו טהרת המקוה מועלת אפילו אם נשרשו בטומאה זמן רב, כמן כן מועיל התשובה אפילו אם נשרשו בחטא כמה פעמים וזמן רב, ובוזה יכולים אנו להתחזק בימי הרחמים והרחון כי לא ירחם עלינו, ותשובה מהני לכל אחד מיראאל תמיד בכל עת ובכל זמן.

ב

או יאמר על פי דברי כ"ק מרן אדמו"ר זללה"ה בברך משה (מקוה ישראל אות ו) לפרש מה שכתב המגן אברהם (א"ח סימן תר"ו סק"ה) הטעם שטובלין במקוה בערב יום כיפור, משום תשובה. ועמדו המפרשים מהו הענין שצריך לטבול במקוה משום תשובה, והלא כשאדם מתעורר לשוב אל ה' ולתקן מעשיו, אזי תיכף ברגע אחד הוא נעשה בעל תשובה אף בלי טבילה במקוה.

וביאר על פי מה שפירש בחוט המשולש (פ' דברים) לפרש מאמר הכתוב (תהלים קלו א) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון, וקשה למה בכו על החורבן דוקא אצל הים, ועוד דתיבת ג"ם אין לו שחר. אכן איתא במדרש (איכ"ר פ"ב ס"ו) גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, והוא תמוה. אך ביאור הדבר על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחיי פ' ירמקא) שמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משכינת עוון, ופייס השי"ת שיקחו מהם ניסוך המים בחג ומלח על הקרבנות. ולפי זה בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס ודאי חזרו המים לבכות כמקדם, וזהו הכוונה מי שירפא שברו של ים הוא ירפא לך, כי רפואה אחת להם שיבנה בית המקדש. וזה שאמר הכתוב על נהרות בבל שם ישבנו, וכשראינו שברו המים על שברם, ג"ם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד להם, עכ"ל.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות מא) בטעם שנהגין לילך לנהר לומר תשליך במצולות ים, דכבר אמרו (ויהי"ק נח פ"ג ט"ו) בענין גלי הים שמגביהין עצמן בכל עת, כי רוצים להתנשאות לשוב למעלה למקומם. ומזה יקח האדם מוסר השכל איך ישא נפשו אל ה' לדבק בו, ויתבונן איך ירד עשר מעלות אחרונות להתרחק מאור של מעלה על ידי חטאיו ופשעיו, הנה העת לשוב אל ה' בבכיה, ודמעה תרדנה עיניו מאין הפוגות, כמו מים התחתונים שבוכים ומתנשאים לשוב למקור העליון, קל וחומר אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלהי ממעל, מהראוי לפשפש במעשיו וישוב אל ה' וירחמנו, וזה הטעם שהולכין לנהר כדי לישא ממנו קל וחומר זה, עכ"ל.

ולפי זה י"ל בביאור הענין מה שצריך טבילה משום תשובה, כי בשעה שהאדם מתעורר לעשות תשובה, ראוי שילך לטבול במימי המקוה, כדי שילמוד מוסר השכל מן המים התחתונים שבוכים ומתנשנים לשוב אל ה', קל וחומר לבן אדם שיש בו נשמת רוח חיים חלק אלהי ממעל, שצריך לתקן מעשיו ולהוריד נחל דמעה על מה שנתרחק עשר מעלות אחרונות מדרך הקדושה, ומכח זה יתעורר בנפשו לשוב אל ה' וירחמנו ואל אלהינו כי ירבה לסלות, עכ"ל.

(המשך בעמוד הבא)

צמצוילי בלכר

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והינו למראת עיניו של הגה"צ צומ"ץ קרית יואל שליט"א
לחצרות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

דין עשיית פרוזבול

א) דעת רוב הפוסקים ששמיטת כספים אינו נוהגת בזמן הזה מדאורייתא, אלא מדרבנן בין בא"י ובין בחו"ל¹ והיינו שכל מי שהלוה מעות לחבירו, ומן הפרעון הי' לפני סיום שנת השמיטה, אין צריך לפרעו אחר שנת השמיטה, והו"ל תקנה כדי שלא תשתכח תורת שביעית מישראל².

ב) כשראו חכמים שנמנעו העם מלהלוות זה לזה מפני החשש שיעבור שנת השמיטה ולא ישלמו החוב ועוברים על מה שכתוב בתורה שצריך להלוות ולא לחשוש על זה, עמד הלל ותקן "פרוזבול", וכל מי שעושה "פרוזבול" אין השמיטה משמטת החוב, והלוה צריך לפרעו אחר שמיטה³.

ג) מהו ה"פרוזבול"? הנה מדין התורה, כל מלוה שהולך לביט דין ומבקשם שהם יגבו כל חובותיו אחר השמיטה, [הביט דין הי' כשלוחו] או אין השמיטה משמטת החוב, שמצוה זו חל בחובות ש"המלוה" תובע ולא על החובות שהיט דין תובע, והו"ל דין התורה⁴.

ד) ותקנו חז"ל שאפילו כשאינו מוסר החובות ממש לבי"ד, אלא שאומר להם הריני מוסר לכם החובות שאגבנו כל זמן שארצה, הי' כאילו מוסר להם החובות, וכאילו שמעכשיו הבי"ד תובע החוב [אף שבאמת המלוה תובע] וזה נקרא "פרוזבול"⁵.

ה) כל אדם שיש לו חוב על חבירו [בין מהמת שהלווהו, ובין מהמת שמכר לו הפזן והקונה לא שילם עדיין, ובין פועל שעדיין לא קיבל שכרו וכל כל כיוצא בזה], יעשה פרוזבול⁶.

ו) כל ג' אנשים גדולים כשרים להיות בי"ד לזה, ואפילו הם קרובים זה לזה או להמלוה או הלוה⁷.

ז) הבי"ד חותמין על השטר, והמלוה לוקחו ואם נאבד השטר אין בכך כלום⁸.

ח) לא תקנו פרוזבול אלא כשהלוה יש לו קרקע כל שהוא, וע"כ אברך שיש לו חוב אצל "בחור", יזכה להבחר מהקרקע שלו בשאלה לפי שעה [ויזכר לזכות לו ע"י אחד מהדיינים שגביה נארטל יכוין לזכות להבחר קרקע כל שהוא בשאלה לפי שעה] והבחר אין צריך להיות שם ואין צריך שידע מזה, ואם גם המלוה אין לו קרקע, [כגון שגם המלוה הוא בחור] יבקש מאיש אחר לזכות קרקע להלוה.

ט) כתב הרמ"א⁹ כמדועת אלו אין נוהגין דין שמיטה [והיינו שאין כותבין פרוזבול] עיי"ש שמוביא מדברי הפוסקים שטרחו למצוא טעם לזה¹⁰, אולם כתבו כל הפוסקים¹¹ שכל ר"ש יחמיר לעצמו לעשות פרוזבול ועי' בתומים¹² שכתב בזה דברים נלהבים "מה מאוד מזהיר אותנו הנביא בגולה הציבי לך ציונים ולעשות זכר למצוות ה' שהי' חובה עלינו בהיותנו שוכנים בקרב הארץ וכו' ואך לא נשים זכר למצוות שמיטה ושדיים אחרי הדלת מצוה זו מובלי תת לה זכר כלל, הוא המצוה אשר הי' ראשון מהמרי והולי אשר גרם שקאה הארץ אותנו וכו' והוא המצוה אשר בא בגללה נס מפורסם באומה ישראלית (שבשנה השישית עשאה תבואה לשלש שנים) וכו' ומה עצום מצוה זו וטעם יש בה שידע כי לא שלימות אנושי לעסוק בקיבוץ הקנינים ולאסוף חמרים חמרים וכו' כי יראה כי שבתה הארץ וכו' והוא שנת רצון לה' אשר ישליך אדם איליו כספו וכו' ולכן נוהג שמיטת קרקע וכספים בשנת ההוא וכו' וא"כ מאוד ראוי לכל איש להחמיר לעשות עכ"פ זכר למצוה זו בפרוזבול לבל ישכח זכר מצוה זו מקרב ישראל"¹³ עכ"ל התומים, וכן נתפשט המנהג.

=====

¹ שו"ע (תוס' מס' ס"ז ס"ף א')

² אבל אם זמן הפרעון נקבע לאחר שנת המיטה, אינה משמטת (ש"ע ס"ז ס"ף י')

³ סמ"ע (סק"ב)

⁴ מדברי התניא (הל' הלואה ס"ף ל"ה)

⁵ שו"ע (ס"ף י"א)

⁶ תניא (הל' הלואה ס"ף ל"ה)

⁷ סמ"ע (סק"ב) ותניא (ס"ף ל"ט) ע"ש

⁸ מנחת יצחק (ח"י סי' ק"ט)

⁹ שו"ע (ס"ף ל"ה) שנאמן אדם לומר פרוזבול הי' לו ואבד

¹⁰ שו"ע (ס"ף ל"ה) ובחור הי' כמי שאין לו שום קרקע כיון שיכולין לסלק כל שעה (וכמי' הפתח

חשובה סק"ד בשם החת"ם)

¹¹ ס"ף א'

¹² ועי' בשו"ת שאילת יעקב (ח"א סי' ק"ה) מ"ש בזה

¹³ ש"ך (סק"ב) מהב"ח, תניא (ס"ף ל"ה)

¹⁴ סי' ס"ז ס"א

אוצר הגנוז

(המשך מעמוד א)

הנהגה לכאורה גם להתפלל על קברי אבות או קברי צדיקים ולבקש שהם ימליצו טוב בעדינו, לדעת המהר"ל הי' אסור, דהוי כמו מתפלל את אמצעי, אמנם מובאר במהר"ם שיק דגם בהי' יל כ"ל דעל כוונה זו הולכין לשם הצדיקים עדינו להם שיצטערו עמנו, דגם המתים שיצטערו בצער החיים כדחבא בדברי תז"ל, וכיון שאינם ראוים לעונש שיצטערו, ראוי שיעשה לפניהם משהו"ד, ואולי גם ביאורו של החת"ס דישאל שותפים הם ושניהם בעלי דברים, שייך גם אחר מיתתם, - אכן באמת יש בזה גם חשש אחר, משום דורש אל המתים, כמבואר במהר"ל הובא בבאר היטב בס"ס תקפ"א, הדמשתט על קברי הצדיקים ומתפלל, אל ישום מגמתו נגד המתים השוכבים שם אך יבקש מאת השי' שיתן אליו כדחבא בזכות הצדיקים שוכני עפר, וכתב בח"א הדטעם הוא שקרוב הדבר שיהי' בכלל דורש אל המתים, וכן מובאר בב"ח ב"ד ס"ס ר"ז, דאף שמקיים המנהג לילך על קברי אבות, אעפ"כ כתב שהוא דוקא להתפלל לפניו ית' בזכות אבותיו הנקברים פה, אבל בלא"ה יש בו חשש דורש אל המתים, אבל הרבה אחרונים כתבו דאין בזה חשש דורש אל המתים, וכדמשמע בהרבה מקומות בחז"ל ובזה"ק, וכן כתב בפ"ג דבסידור מענה לשון יש תפלות מה שאומרים על הקברות, משמע קצת שמבקשים מאת הנפש שיליץ טוב בעדינו, ועיין בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סימן ס"ח שהאר"ך בזה וכתב דאלמלא זכותם ותפלתם של הנפטרים בשמי מעלה שמתפללים בעד החיים לא היינו מתקיימים. (מנהג ישראל תורה)

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

ובדרך זה יל"פ הכתוב (תהלים צה ה) שמוזכרים בסליחות, אשר לו הי' הוא עשהו, ויל"ד דלכאורה תיבת לו הוא מיותר, דהא אמר אח"כ והוא עשהו אם כן בודאי שלו הוא. ובמצוות דוד פ"י והוא עשהו, תקנו על מקומו להיות נקוד במקום אחד. ולפי דרכינו רמזו יש בזה על מה שגלי הי' מגביהים עצמם בכל עת בהשתוקקת להתקרב אל ה', וזה שאמר אשר ל"ו הי', שהי' מגביה ומנשא עצמו לו יתברך, מטעם כי הוא עשהו, שהקב"ה תקנם על מקומם בעוה"ז למטה להיות רחוק משכינת עוון, והם משתוקקים להיות קמי מלאכ, ולפי זה כמה צריך האדם לבכות ולהתאוון על מה שחטא ונתרחק משכינת עוון.

י"ג פ"ה מה שכתב השל"ה הקדוש (מס' ראש השנה פרק ג' מצוה) אלו"ל ראשי תיבות (שיר השירים ו א) אני ל'ודוי ודודי ל"י. עוד אמרו (מגן אברהם פ' ראה) אלו"ל ראשי תיבות אני ל'יה ו'ענינו ל'יה (סליחות ל"ג מצוה). כי בזמני תשובה הללו איש הישראלי משתוקק ואומר אני לדודי, שרוצה להתקרב קמי מלאכ קדישא, ויסירו כל המסכים המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים, אנו ל'יה ועינינו ל'יה להיות קרוב לשכינת עוון.

וזה שרמז הכתוב, ועתה, הוא לשון תשובה, הנה הבאתי לימוד מוסר להתעורר לתשובה ולהתקרב אל הקב"ה, מראשית פרי האדמה, הא דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה, שבו נרמזו השטרה וימי המקוה, וכאשר האדם שומע קול בכיית המים אנו בעינא למהוי קמי מלאכ, יתעורר מזה ויתבונן כמה נתרחק על ידי חטאיו משכינת עוון, ויתאמץ לשוב אל ה' ולהתקרב אליו יתברך.

ג

עוד יש לפרש מה שכתב השל"ה הקדוש (מס' ראש השנה פרק ג' מצוה) אלו"ל ראשי תיבות (שיר השירים ו א) אני ל'ודוי ודודי ל"י.

ונראה בהקדם מה הניגון (שלהי מס' יומא) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (ויחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים ואומר (ירמיהו י"ג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל. וא"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר תוכחת מוסר אה"ת) הביא מה שפירש הגאון מו"ה ל"ב חסיד ז"ל מאי ואומר, משום דקשיא ליה הא דכתיב וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, דמשמע שהשי"ת יזרוק מעצמו מים טהורים שכל כוונת המיטהר, ואם כן איך יטהרו בזה, הא ק"ל (מקואות פ"ה מ"ה) גבי גל שנתלה מן הי' נפל על אדם לא עלתה לו טבילה, דטבילה בעי כוונה, על כן אמר מקוה ישראל ה' מושיע, שישאל מקוה לה', וק"ל (תניגה י"ט) יושב ומצפה אימתי יתלש הגל עליו, אז עלתה לו טבילה, עכ"ד. וזה שאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, כי יזרוק עליכם מים טהורים, אך לפני ה', קודם שיזרוק ה', תטהרו תכוננו לטהר עצמיכם, עכ"ד.

ובזה יתבאר הרמז בחורש אלו"ל אני ל'ודוי ודודי ל"י, כי בפרוס עלינו ימי הרחמים והסליחות אנו מבקשים מהשי"ת זרוק עלינו מים טהורים, שיערה הקב"ה עלינו רוח טהור ורוח תשובה מרומם לטהרנו מחטאים עוונות ופשעים, אך לזה צריך שיהיה אתערותא דלתתא, אני לדודי, שיהיה האדם יושב ומצפה בתשוקה להשי"ת אימתי יתלש הגל עלי, וכאשר ישבו ויצפו בהשתוקקות ויעשו הכנה הראויה לזה, אז יזכו ודודי ל"י, שהשי"ת יקיים בנו וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, אבל אם אין האדם יושב ומצפה לזה ואין לו כוונה אינו יכול ליטרה.

והשי"ת יעזרנו שיהיה לנו הזכיה לעשות הכנה דרבה לימים הקדושים, להתבונן בחשבון הנפש אמיתי, ונזכה שיקיים בנו וזרקתי עליכם מים טהורים, שהשי"ת יערה עלינו רוח טהור מרומם, ויטהרנו מחטאים עוונות ופשעים, ונזכה לתשובה בשלמות, ואם יעשו תשובה אמיתית יקבלוהו השי"ת, וכמו שביארנו דאפילו אם חלילה נרשע בחטא עם כל זה הקב"ה מטהר את ישראל כטהרת המקוה, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.